

Irlanderadun berriak: jatorria, motibazioa, erabilera eta ideologia

Jon Walsh

Irlandako Unibertsitate Nazionala, Galway
john.walsh@nuigalway.ie

Itzulpena: **Bakun**

Sarrera-data: 2017-09-03 / Onartze-data: 2017-10-17

Laburpena. “Hiztun berriak” deizioak biltzen ditu hizkuntza bat naturaltasunez eta erregularitasunez hitz egiten duten hiztunetatik hizkuntza hori lehen sozializazioko hasierako hizkuntzatzat izan ez duten horiek, hizkuntza hori tradizioz hitz egiten den eremu batean. Artikulu honetan, irlanderaren hiztun berrien hizkuntza jatorriari, ohiturei eta ideologiei buruzko ikerketaren emaitzak aurkezten dira. Hiztun berri horiek era askotako jatorri soziolinguistikoak dituzte, bai hazi diren familiari dagokionez, bai hezkuntza sistemaren esperientziari dagokionez ere. Horietako asko ingeles hutseko ikastetxeetara joan dira, baina adierazi dute irlanderako irakasle inspiratzaileak izan dituztela. Hiztun berriek esaten dute irlanderaren erabilerearekiko aldaketa nabarmenak izan dituztela bizitzako inflexio puntuetan (mudes), adibidez, Gaeltacht eremura (distritu irlanderadunak) bisitan joatearen eraginez edo unibertsitateko eskoletara joatean. Zer kompetentzia izan eta zenbat denbora eskaintzen dioten, hiztun berriek hainbat modutara erabiltzen dute irlandera. Batzuk kezkatuta daude irlanderaz hitz egiteko aukeren faltagatik, baina beste batzuek irlandera erabiltzen dute etxean seme-alabekin. Gaeltacht eremua garrantzitsua da hiztun berrientzako, baina era askotako iritziak daude han hitz egiten diren dialekto tradizionalen garrantziari edo autoritateari buruz. Zenbait hiztun berriek uste dute beraiek ez dutela Gaeltacht komunitateetan duten irlanderaren ezagutza maila bera. • **Hitz gakoak:** *hiztun berriak, irlandera, hizkuntza gutxituak, hizkuntza ideologia, hizkuntza kompetentzia, identitatea.*

Abstract. ‘New speakers’ describe fluent and regular speakers of a given language who were not raised with that language as initial language of primary socialisation in an area where it is spoken traditionally. This article presents research findings about the language background, practices and ideologies of new speakers of Irish. Such new speakers have a wide variety of sociolinguistic backgrounds, both in terms of family upbringing and experience of the education system. Many attend mainstream English-medium schools but report that they had inspirational Irish teachers. New speakers describe defining changes towards the use of Irish at critical junctures (mudes) in their lives, for instance because of visits to the Gaeltacht (the Irish-speaking districts) or while attending university. Depending on their competence and dedication, new speakers use Irish in different ways. Some are concerned about lack of opportunities to speak Irish due to the sociolinguistic context but others use Irish as the family language with their children. The Gaeltacht is important to the new speakers but they express a variety of opinions regarding the importance or authority of the traditional dialects spoken there. Some new speakers believe that they do not have the same degree of ownership of Irish as those in Gaeltacht communities. • **Key words:** *new speakers, Irish, minority languages, language ideology, language competence, identity.*

1. SARRERA

I Hizkuntzalaritzan eta hari lotutako beste adar batzuetan badira “jatorrizko” bere hizkuntza ez den beste batean mintzatu ohi den jendea deskribatzeko kategoria tradizionalak: “L2 hiztuna”, “ikaslea”, “hiztun elebiduna”, eta abar. Hiztun berriaren kontzeptua, hain zuzen ere, kategoria horien kritika batean oinarrituta dago. (O’Rourke eta Pujolar 2013; O’Rourke eta Ramallo 2011, 2013). Hiztunaren hizkuntza ekoizpenean gabeziak nabarmentzea baino, “hiztun berria” terminoa har daiteke hizkuntzalaritzan autoritarioak izan arren arazoak sortzen dituzten jatorrizko etiketatako batzuk ezabatzeko ahalegin bat bezala (O’Rourke et al 2015; O’Rourke eta Walsh 2015; ikusi, baita ere, Davies-en kritikak 2003). Beti ez da posible irlandararen moduko hizkuntza gutxituetako hiztun berrien eta hiztun zaharren artean garbi bereiztea. Sarritan, errealitatea askoz anbiguoagoa eta zalantzezkoagoa da, funtsezko desberdintasunak daudelako gaur egun hiztun gazteak irlandarekin hazi diren testuinguruaren eta testuinguru soziolinguistiko historikoaren artean, zeinetan irlandarak presentzia sozial handiagoa baitzuen *Gael-tacht*¹ eremuan, hau da, neurri batean edo bestean irlandera komunitate hizkuntza bezala hitz egiten den eskualde historikoan.

Ikerketa proiektu honek Europako hizkuntza gutxituen “hiztun berrietan” jarri du arreta osoa. Soziolinguistika Kritikoaren paradigmaren barruan kokatzen da, horrela esaten baitzaio Hizkuntzalaritza Kritikoaren eta Diskurtsoaren Azterketa Kritikoaren espezialitateari. Ikuspegi kritikoaren kezka nagusiak boterea eta gatazka dira, eta zer eratan dituen hizkuntzak desberdintasunak eta hierarkiak gizartean (Mesthrie 2009; ikusi, baita ere, Bourdieu, 1991; Heller 2001; Heller & Martin-Jones 2001). Soziolinguistika Kritikoaren paradigmak “Hiztun berria” kontzeptuaren berri eman du, eta kritikatu du, bereziki, hizkuntzalaritzan eta horri lotutako adarretan “hiztun zaharraren ideologia” nagusi dela. Historikoki, hiztun zaharrak benetakotasunaren eta legitimitatearen tontor gisa aurkeztu izan dira, eta esan izan da horien moldeak eredugarritzat hartu behar direla “ikasleek”, “hiztun zahar ez direnek” edo “bigarren hizkuntzako ikasleek”. Ingelesaren moduko munduko hizkuntza nagusien kasuan, hiztun zaharraren nozio ukaezin bat luze kritikatu bada (Davies 2003), esan daiteke are gatazkatsuagoa izan dela hizkuntza gutxituen kasuan. Izan ere, hizkuntza gutxituetako hiztunak “hiztun zahar” eta “hiztun ez-zahar” izatearen arteko muga lausoaren bi aldeetara daude, eta “hiztun zahar” diren gazte askok hiztun zahar ez izatearekin lotutako ezaugarri linguistiko post tradizionalak erabiltzen dituzten, eta alderan-

---

**Soziolinguistika
Kritikoaren
paradigmak
“Hiztun berria”
kontzeptuaren
berri eman du,
eta kritikatu du,
hizkuntzalaritza-
tzaren “hiztun
zaharraren
ideologia”.**

tziz. O'Rourke et al-en arabera (2015) "hiztun berri" bat hizkuntza bat naturaltasunez eta erregularitasunez hitz egiten duen pertsona bat da, hizkuntza hori lehen sozializazioko hizkuntzatzat izan gabe hazi dena, hizkuntza hori tradizioz hitz egiten den eremu batean.

Hizkuntzalaritzan autoritarioak izan arren arazoak sortzen dituzten jatorrizko etiketatako batzuk ezabatzeko ahalegin bat bezala har daiteke "hiztun berria" terminoa, hiztunaren hizkuntza ekoizpenean gabeziak nabarmentzeko baino (O'Rourke et al 2015; O'Rourke eta Walsh 2015). Beti ez da posible irlandeararen moduko hizkuntza gutxituetako hiztun berriak eta hiztun zaharrak zein diren garbi bereiztea. Sarritan, errealtatea askoz anbiguoagoa eta zalantzaokoagoa da, funtsezko desberdintasunak baitaude testuinguru soziolinguistiko historikoaren eta gaur egun hiztun gazteak hizkuntza gutxituekin hazi diren testuinguruaren artean. Izan ere, testuinguru soziolinguistiko historikoan hizkuntzek presentzia sozial handiagoa zuten eskualde historikoetan. Horrez gain, herritarrak ez ziren mugitzen modernitate berantiarrean mugitzen diren bezain beste, eta herritarrek ez zuten modernitate berantiarrean hitz egiten den bezain erraz hitz egiten. Hiztun berriaren kontzeptuak arazoak sortzen ditu "L1" eta "L2" hizkuntzen arteko banaketa binario sinplean, eta bide ematen du kategoria batean edo bestean argi eta garbi sartzen ez diren hizkuntza ohiturak arretaz aztertzeko. Horrek hautsi egiten du "hiztun zaharren" nagusitasun (sozio) linguistiko historikoa, eta legitimitateari nahiz hizkuntza jabetzari buruzko auziak jartzen ditu agertokiaren erdi-erdian: Nor da emandako hizkuntza baten hiztun legitimoa? Nork erabakitzen du nor den hiztun legitimoa, eta zein dira erabaki horren ondorioak? Zer ondorio ditu erabaki horrek hizkuntza, gizarte eta ekonomia baliabideetara iristeko orduan? Lan honek heltzen die, baita ere, modernitate berantiar eta jaria korrean talde bateko kide izateari eta identitateari buruzko auziei: zeri edo nori eskaintzen diote hiztun berriek leialtasuna, eta zer harreman dute hiztun tradizionalen komunitateekin? (O'Rourke & Ramallo 2011, 2013). Auzi horiek guztiek ondorio nabarmenak dituzte bai irlandeararen hizkuntza politiketan bai eta Europako hizkuntza gutxituen beste testuinguru batzuetan ere: "hiztun zaharra" hiztun "legitimo" bakartzat jotzeko erronkak zalantzan jartzen du zein izan beharko litzatekeen hezkuntza sisteman irakatsi edota hedabideetan erabili beharreko xede hizkuntza, eta lehen planora ekartzen ditu dialekto tradizionalaren eta aldaera estandarizatu eta post tradizionalagoen arteko tentsioak (O'Rourke & Pujolar, 2013; O'Rourke et al, 2015).

2. IRLANDERADUN BERRIAK

I Ez dago irlandaradun berriei buruzko informazio estatistiko argirik, estatistikako institutu nazionalak ez baitu kategoriatu linguistikoei buruz galdetzen, baina, horren ordez, hitzunei eskatzen die adieraz dezatela zein den irlanderaz hitz egiteko haien gaitasuna (nahiz eta hori zer den zehaztu ez duen) eta zer maiztasunez erabiltzen duten hizkuntza hori. Irakasgai nagusietako bat izanik, irlandararen ezagutza pasiboa oso hedatuta dago, baina oso gutxi erabiltzen da. 2016ko azken galdeketa datuen arabera, herritarren ehuneko 40 inguruk adierazten du irlanderaz hitz egiteko gai dela, baina horietako gehienak ez dira hiztun aktiboak. Hezkuntza sistematik kanpo, herritarren ehuneko 2 inguruk hitz egiten du irlanderaz egunero (73.803 pertsonak) eta astero hitz egiten dutenen ehuneko apur bat handiagoa da (111.473 pertsonak hitz egiten dute astero) (Estatistikako Bulego Nagusia 2017)². Estatua sortu zenetik etenik gabe hazi da irlandera modu kompetentean erabiltzen dutela adierazten duten pertsonen kopurua. Hala ere, 2016ko inkestak erakusten du behera egin duela hizkuntzaren erabilera kompetenteak eta, baita ere, erabilerari lotutako kategoriatu nagusi guztiek. Beherakadarik nabarmenena Gaeltacht eremuan izan da, orain bost egoiliarretatik??? batek baino ez baitu irlandera hitz egiten egunero hezkuntza sistematik kanpo (20.586 pertsona), nahiz eta hizkuntza hori modu kompetentean erabiltzen duela adierazi duen bertako herritarren ia ehuneko 70ek (63.664 pertsona) (Estatistikako Bulego Nagusia 2017). Hitzunen beste zenbatespen bat lor daiteke baldin eta Gaeltacht eremutik kanpo eguneroko nahiz astero irlanderaz hitz egiten duten pertsonen Ipar Irlandan irlanderaz hitz egin, irakurri, idatzi eta uler dezaketela adierazi duten pertsonak gehitzen bazaizkio (Estatistikako Bulego Nagusia, 2017; Ipar Irlandako Estatistika eta Ikerketa Agentzia, 2012). 220.000 pertsona lirateke guztira, hots, Irlandako herritarren ehuneko bost inguru. Euskararen, katalanaren eta Europako beste hizkuntza gutxitu batzuen aldean gutxiengo oso txikia baldin bada ere, hitzunen kopurua hazi egin daiteke irlanderaz moldatzen direla adierazten duten ehuneko berrogei horren baitan.

Irlandan barrena hiztun berrien sareak baldin badaude ere, ikerketa sistematiko gutxi egin da gai honen inguruan. Baliteke hiztun berrietako batzuk loturak izatea murgilketa ikastetxe batekin (*Gaelscoil* edo *Gaelcholáiste* delakoekin)³ zenbait eremutan, baina gehiago ikertu beharko litzaiteke horri buruz. Drawing on Ó Murchú (2006 eta 2007) irlanderako hiztun berriei buruzko artikulu berrian, esaterako, Irlandako hogeiremuren zerrenda eman da, eremu horietan ahalegin koordinatuak egiten

**Irlandan ia
mende batez
hizkuntza
biziberritzeko
ahaleginean egon
ondoren, familia
gutxi batzuk izan
dira, Gaeltacht
eremutik kanpo,
irlandera etxeko
hizkuntzatzat
hartu eta
hurrengo
belaunaldiari
transmititu
diotenak.**

ari baitira edo egin izan baitituzte Irlandako ohituren erabilera indartzeko eta irlanderadunen sareak baitaude (Walsh et al, 2015: 10-11). Hizkuntza politikan aintzat hartzen hasi dira sare horiek formalki azken urteotan, nahiz eta horiek garatzeko dagoen funts erabilgarria erabat urria den. *Irlanderako 20 urteko estrategia* dokumentuan ezarri da gobernuak “Hizkuntza komunitate edota sare berriak garatuko dituela *Gaeltacht* eremutik kanpo. Komunitate eta sare berri horiek egongo dira, batez ere, herritarrek eta Estatuak irlandera babesteko funtsezko masa kritikoa lortu duten komunitateetan” (Irlandako Gobernua, 2010: 23). 2012ko *Gaeltacht* Legearen 11.1. artikuluan xedatutakoaren arabera, Ministroak agindu bidez izenda dezake *Gaeltacht* Hizkuntza Plangintzako Eremu batekoa edo *Gaeltacht* eremu batekoa ez den komunitate espezifikoko bat irlanderako hizkuntza sarea izan dadin. Legeak hutsune asko baditu ere, nabarmentzekoa da lege horretan aintzat hartu direla, lehen aldiz lege batean, *Gaeltacht* eremutik kanpoko irlanderako sareak (O’Rourke & Walsh, 2015: 67-8).

Irlanderaren kasuan, ikerketa honetan hiztun berriaren definizio zabal bat erabili da, tartean diren era askotako jatorriak eta konpetentziak biltzeko asmoz:

- Hiztun berri gehienek etxetik kanpo ikasten dute irlandera, gehienbat hezkuntza sisteman. Askok hezkuntza sistema orokorretik datoz, non irlandera ikasgai nagusietako bat den, baina ikasleen ehuneko 95en komunikazio hizkuntza ingelesa den. Murgilketa ikastetxeetan, berriz, komunikazio hizkuntza irlandera da, eta bertako ikasleak hiztun berri bilakatzen dira, baina esan behar da, han ere ez dagoela hori ziurtatuta.
- Zenbait hiztunek irlanderarako gaitasun aktiboa dute etxean irlanderaz hitz egin dietelako (zenbaitetan ingelesarekin batera), baina haien inguruko komunitatea ez zen irlanderaz mintzatzen. Hau da, bada jendea irlanderaz hazi dena *Gaeltacht* eremutik kanpo, sarritan irlanderaz hitz egiten hazi ez ziren gurasoek irlanderaz eginda. Fenomeno hori Irlandako hizkuntza politikaren ibilbide luzearen ondorio da (1922. Urtetik). Luzea da, Espainian laburragoa baita katalana, euskara eta galegoa sustatzeko hizkuntza politikaren ibilbidea, trantsiziotikoa, hain zuzen. Irlandan ia mende batez hizkuntza biziberritzeko ahaleginean egon ondoren, familia gutxi batzuk izan dira, *Gaeltacht* eremutik kanpo, irlandera etxeko hizkuntzat hartu eta hurrengo belaunaldiari transmititu diotenak. Edonola ere, nahiz eta jatorri hori duten batzuek beren burua “hiztun zahartzat” duten, askok ez dute horrelakotzat, eta uste dute ez direla *Gaeltacht* eremuko

hiztun zaharrak bezain legitimoak. Horiek, beraz, “hiztun berria” kategoria zabalaren barruan sartu dira.

- Beste hiztun berri batzuk *Gaeltacht* eremukoak dira jatorriz, hau da, betidanik entzun diete senideei edo bizilagunei irlandera hitz egiten, baina etxean ez diete irlandera hitz egin.
- Txosten honetan aztertutako hiztun berri irlandera maila handia dute, hau da, Hizkuntzen Erreferentziako Europako Esparru Komuneke B2 maila edo handiagoa.
- Hiztun berri aktibok irlandera sarri erabiltzen badute ere, Irlandako testuinguru soziolinguistikoak ohitura hori muga lezake. Hala ere, hiztun horiek kontuan hartzea merezi dute, ahalegin handia egiten baitute hezkuntza testuinguruetatik kanpo irlandera hitz egiteko aukera gehiago izateko.
- Zenbait hiztun berri *Gaeltacht* eremuko dialekto tradizionalak erabiltzen dituzte (edo horietako zenbait elementu), eta nahita saihesten dezakete kodez aldatzea. Beste batzuek irlandera eta ingelesa nahasten dituzten aldaera post tradizionalagoak erabiltzen dituzte.
- Hiztun berri askok motibazio politikoak edo ideologikoak dituzte. Irlanderaren erabilerarekiko aldaketa nabarmenak gerta daitezke pertsona baten bizitzako inflexio puntuetan.⁴
- Beste hiztun berri batzuek irlandera ikasi dute horren behar sozialik izan gabe edo testuinguruagatik, eta ez motibazio ideologikoak tarteko direla. Hortaz, testuinguru hori aldatzen baldin bada, hiztun horiek ingelesa erabiltzen has daitezke berriz ere (Walsh et al, 2015).⁵

XX. mendearen hasieratik, sakon aztertu dira *Gaeltacht* eremuko irlandera dialektoak, baina hiztun zahar tradizionalenak ez diren beste guztiei arretarik ez jartzeko joera izan du irlandera dialektologiak (e.g. Wagner, 1981 [1958]). “Hiztun berri” terminoa berriaz erabiltzen ez baldin bada ere, berriki egindako azterlanetan hiztun post tradizionalei eta era askotako jatorrietatik datozen hizkerari buruz mintzo dira. Azterlan horiek bi kategoriatan bana daitezke: (a) *Gaeltacht* eremuko hizkera tradizionalarekin lotura historikorik ez duten hiztunak (e.g. Ó Riagáin & Ó Gliasáin, 1979; Ó Catháin, 2001; Maguire, 2003; Murtagh, 2003; Walsh, 2007; Ó Duibhir, 2010 & 2011; Mac Giolla Chríost, 2012) eta (b) *Gaeltacht* eremuko hizkera tradizionalaren gaineko aldaketak (e.g. Ó Dónaill, 2000; Ó Béarra, 2009; Ó Curnáin, 2007, 2009 & 2012; Ó hÍfearnáin and Ó Murchadha 2011; Ó Giollagáin et al 2007; Ó Giollagáin & Charlton 2015). Askoz berriagoak dira hiztun berriaren inguruan espresuki irlandera gain egindako azterlanak (e.g. O’Rourke, 2011; O’Rourke & Ramallo, 2011; O’Rourke & Walsh, 2015; Walsh et al, 2015).

Txosten hau oinarritzen da, batetik, irlandera hiztun berriei 2012. urtetik egindako 100 elkarrizketetatik 46ren azpi sorta batean (25 gizezko eta 21 emakumezko) eta, bestetik, lanean aritzean hartutako oharretan eta parte hartzaileekin posta bidez hitz egindakoen jarraipenean.

3. IKERKETAREN IKUSPUNTUA ETA METODOLOGIA

I Txosten hau oinarritzen da, batetik, irlandera hiztun berriei 2012. urtetik egindako 100 elkarrizketetatik 46ren azpi sorta batean (25 gizezko eta 21 emakumezko) eta, bestetik, lanean aritzean hartutako oharretan eta parte hartzaileekin posta bidez hitz egindakoen jarraipenean. Egilea Bernadette O'Rourke-rekin elkarlanean gauzatzen ari den proiektu baten parte da. Parte hartzaileak sare laginketaren metodoa erabiliz hautatu ziren, ikerlariek arloaren gain duten ezagutzan oinarrituta (Berg, 2008). Nahikoa partehartzaile identifikatzen ahalegindu ziren, era askotako profilak ordezkaturik egon zitezen. Elkarrizketek berrogeita bost minutuko iraupena izan zuten, batez beste; ikuspuntu biografiko erdi egituratu batean oinarritu ziren, eta elkarrizketaren zatirik handiena irlandera egin zen. Elkarrizketak bideratzeko, NEOPHON sareak Barzelonako Universitat Oberta de Catalunya unibertsitatean oinarrituta garatutako galdera protokolo bat erabili zen, bertako kide baitira egilea eta O'Rourke irakaslea. Elkarrizketa bakoitza transkribatu egin zen, solas txandak bereiziz eta horik zenbakituz. Ondoren, materiala NVivo softwarea erabiliz kodetu zen, azterketa kualitatiboa errazten baitu. Euskaldun berriei buruz egin zen antzeko beste lan baten bitartez izan genuen kodetze prozesu horren berri (Ortega et al, 2016). Datuetan, hiru gai nagusi identifikatu ziren: (1) hiztunen jatorri soziolinguistikoa eta linguistikoa, (2) hiztunen hizkuntza erabilera eta (3) hiztunen hizkuntza ideologiak eta identitateak. Txosten honek hiru gai nagusi horien adibideak hartzen ditu oinarri.

Parte hartzaile bakoitzari letra eta zenbaki banaz osatutako izenorde bat eman zitzaion, adibidez: G27. Txostenean azaltzen den laburpen bakoitzaren ondoren atala zer solas txandari dagokion adierazten da. Adibidez, (G27, 18) kodeak adierazten du dagokion atala G27rekin izandako elkarrizketaren hamazortzigarren txandari dagokiola. Transkripzioak egiteko protokoloaren bertsio sinplifikatu bat txertatu dugu eranskinean. Laginaren ezaugarriak kontuan izanik, hiztunak hizkuntza arauetatik desbideratzea espero zen, eta, transkripzioak egitean, ez ziren akats gramatikalak eta sintaktikoak zuzendu. Argitasuna bermatze aldera, jatorrizko materialeko akats lexikal batzuk zuzendu ziren, eta testuak zertxobait editatu. Espazio mugak direla eta, azpiko laburpen guztiak irlandera itzulpenak dira.

4. HIZTUN BERRIEN JATORRI SOZIOLOGIA

I

Jatorri soziolinguistikoaz ari garenean, hiztunak haurtzaroan hazi birtartean erabili zuen hizkuntzari edo hizkuntzei eta hezkuntza sisteman hizkuntzekin izan zuen lehen esperientziari buruz ari gara. Atal honetan, aztertutako jatorri guztien aukeraketa bat jaso da, familia eta hezkuntzari dagokienez.

4.1 Hizkuntza jatorria

Hiztunetako batzuek irlanderearen aldeko familia jatorria deskribatu dute, edo adierazi dute familiako batek irlandereaz (zertxobait) zekiela. Zenbait kasutan, hiztunaren gurasoetako bat jatorriz *Gaeltacht* eremukoa zen, nahiz eta baliteke ingelesez hitz egiten hazi izana. Beste batzuek azaltzen dute ingelesez hitz egiten hazi zirela, baina badakitela irlandar tradizionalen ondorengo direla. Gehienak hainbat belaunalditan soilik ingelesez hitz den familietako kideak dira.

J4 (37 urte, emakumezkoa) hiztunaren etxean, adibidez, ingelesez hitz egiten zen, baina etxeok *Gaelscoil* batera eramane zituzten haurrak jarririkoragoak izan zitezene. J4ren familia handiaren lau belaunaldi joan dira *Gaelscoil* berera: J4ren amona, ama, bera eta iloba. Lagunekin eta lanean irlandereaz hitz egiteko ohitura baldin badu ere, etxean ez dute sekula irlandereaz hitz egin:

Nire amonak irlandereaz hitz egiten zuen, irlandera hutseko em [ikastetxea] ikastetxera joan zelako eta ni / tira egiazki gure familiako laugarren belaunaldia [ikastetxearen izena] joango da irailetik aurrera nire seme-alabak ez dira joango baina nire / nire iloba baina [ikastetxearen izena] joan zen eta gero [beste ikastetxe baten izena] joan zen eta nire ama gauza bera hortaz irlandera bazegoen etxean baina suposatzen dut nire amona hazten ari zenean bete-betean sartuta zegoela nazionalismoan halako moduz non irlandar dantzetara joan ohi zen eta bizitza sozial oso bizia izan ohi zuen beraz pentsa irlandereaz egiten zuen baina ez zen / nola esan / nire familiakoak Dublingoak izan dira urtetan eta urtetan/ urtetan em beraz baina irlandera egon da familian ez dakit zergatik / ez diot sekula galdetu nire buruari hein batean (J4, 46).

G11 (24, gizonezkoa) gehien bat ingelesez hitz egiten hazi da, eta haren aita *Gaeltacht* eremutik gertukoa bazen ere, ez zuen irlandereaz hitz egiteko ohiturarik. Hala ere, G11k esaten du etxean pixka bat hitz egiten zutela irlandereaz, eta, herriko Lehen Hezkuntzako ikastetxean irlanderean jarririkoragoak izan zirela, hurrek ondo ikasi zutela irlandereaz txiki-txikitatik:

Hiztun berri askok aipatzen dute eskolan hasi zirela irlandereko interesa izaten. Aipatu izan da, baita ere, ingeleseko ikastetxe arruntetan irakasleek (zenbait Gaeltacht eremuak) hartutako ardura, irlandera berekotzat hartzeko nahia piztu baitzuten jendearen baitan.

Ingelesa hitz egiten zen nagusiki baina suposatzen dut beti ulertu dugula irlandera bagenekien existitzen zela harremanak genituelako [Gaeltacht inguruko toki] hartan eta lagunak genituen [Gaeltacht] eremuan ere eta eh Lehen Hezkuntzan nengoan eta [Gaeltacht] eremuan baino enfasi handiagoa egiten zuten irlanderan Gaelscoil bat ez bazen ere [...] eta gogoan dut poema zailak ikasi nituela oso gaztea nintzenean, orain Leaving Cert [selektibitate] prestatzeko ikasmailetan ere ikasiko ez lituzketenak eta [Gaeltacht] eremuko irakasleak genituen ere beraz / etxean irlandera hitz egiten genuen zenbaitetan hori ziur eta lehen esan dudan bezala beti ulertu dut / bagenekien existitzen zela baina ingelesa zen gehien hitz egiten zen hizkuntza nire amak ez zekielako irlandera (G11, 42).

B8 (45 urte, gizonezkoa) soilik ingelesez hitz egiten hazi zen, eta irlandera eskolan eta, gerora, unibertsitatean ikasi zuen. Nabarmentzen du, bereziki, berarentzat oso garrantzitsua dela ulertzea bere familiakoak irlandera izan zirela duela belaunaldi gutxi batzuk:

Nire arbasoak irlandera hitz egiten zuten nire uste maparen bat begiratu nuen eta pentsatu nuen bertako biztanleen erdiak edo [...] irlandera hitz egiten zuten 1901 edo 1911n argitaratutako inkesta batean eta tartean ere baziren irlandera hitz egiteko gaitasunari buruzko galderak eta uste dut 1911n idatzi zela eh [...] nire aitona irlandera hitz egiten zuten / hobe bat urte izango zituen urte hartan eta [...] [inkesta] horretan idatzi zen nire birraitona eta haren emazteak irlandera hitz egiten zuten [...] ingelesez eta irlandera hitz egiten zuten [...] nire aitak errespetu handia izan du beti irlandereko eta hezkuntzarekiko eta esan ohi zidan irakasle izan nahi zuela eta irakasle izatea erabaki zuela Lehen Hezkuntzan zegoenean (B8, 4).

4.2 Hezkuntza jatorria

Hiztun berri askok aipatzen dute eskolan hasi zirela irlandereko interesa izaten. Aipatu izan da, baita ere, ingeleseko ikastetxe arruntetan irakasleek (zenbait *Gaeltacht* eremuak) hartutako ardura, irlandera berekotzat hartzeko nahia piztu baitzuten jendearen baitan, Irlandako kultura tradizionalaren eta hizkuntzaren zenbait alderdi biziki nabarmenduz. G16k (30 urte, emakumezkoa) esaten du irakasle bikainak izan zituela Lehen eta Bigarren Hezkuntzako ikastetxeetan, hizkuntzarekiko interesa piztu zutenak haren baitan eta hainbat eratan laguntza eman ziotenak:

Beraz ingelesez hitz egiten zen ikastetxe bat zen [...] baina em baziren irlandera hitz egiten zuten irakasle bat bikaina zena eta laugarren eta seigarreneko irakasleak zirenak eta ondo irakasten zuten irlandera hitz egiten zuten irakasleak beraz eta uste dut eta gero

beste irakasle bat izan nuen Bigarren Hezkuntzako lehen urtean egon nintzenean eta irakasleak izan ziren gehien bat nire baitan gogoia piztu zutenak (G16, 97).

Laginean badira, baita ere, *Gaeltacht* eremuan ingelesez hitz egiten hazi ziren zenbait lagun. K1 (32 urte, gizonezkoa) ingelesez hitz egiten hazi zen *Gaeltacht* eremu batean eta herriko Lehen Hezkuntzako eskolaren bitartez lortu zuen irlandaraz moldatzeko gaitasuna. Pertsona horrek ere aipatzen du irakasle oso jantzi eta konprometituak izan zituela:

Bertan ikasi nuen irlandaraz uste dut eta eh esan beharko nuke irakasle horiek eh oso ondo hitz egiten zutela eta oso irlandar zaleak zirela [“Gaelach”, irlandarerekiko eta Irlandako kulturarekiko atxikimendua dutenak] eta em izan nuen emakume bat [Gaeltacht] eremuko irakasle eskolako nire lehen lau urteetan eta gero bazegoen gizon bat Gaeltacht eremuko ez zena baina irlandera ikasi zuena [Gaeltacht] eremuan (B1, 40).

5. HIZTUN BERRI BILAKATZEKO MOTIBAZIOA

Irlanderadun berri bat bihurtzeko motibazioen artean daude, besteak beste, haurtzaroan *Gaeltacht* eremura bisitan joatean piztutako interesa, unibertsitateko urte erabakigarriak, hiztunaren kontzientzia politikoa edota hiztunak *Gaeltacht* erroak dituela jakitea.

5.1 Gaeltacht eremura egindako bisita batek piztutako interesa

Hiztun berri askok adierazi dute bizitzan *muda* erabakigarri bat izan dutela *Gaeltacht* eremura egindako bisita baten ondorioz. Urtero ehunka nerabe irlandar joaten dira *Gaeltacht* eremura, bertako familiekin uda pasatzera eta irlandarako eskolak hartzera. N4k (34 urte, gizonezkoa) Ipar Irlandakoa da, eskolan ikasi zuen irlandera, eta esaten du nerabearoan *Gaeltacht* eremura joan arte ez zekiela irlandera komunitate hizkuntza bat zela:

1996. urtea izango zen Gaeltacht eremura estreinakoz joan nintzenean eta gogoan dut elkarren segidako lau urtetan joan nintzela uda pasa [tokira] bueltan [...] Eta hor hasi nintzen hizkuntza erabiltzen / horren aurretik gustuko nuen eskola irakasgai bat zen baina bat-batean konturatu nintzen interes handia nuela gai akademiko horren gainean nire bi begiekin ikusi bainuen bizirik zegoen gaia zela / bazegoen jendea // bazegoen komunitate bat irlandaraz mintzo zena eta hori itzela izan zen // inspirazio handia izan zen niretzat [...] Gaur egun Gael bat naizela esaten dut [irlandarra, hau da, irlandararen kulturarekiko atxikimendua duena] / Ez dut uste garai hartan

---

Irlanderadun berri bat bihurtzeko motibazioen artean daude, besteak beste, haurtzaroan Gaeltacht eremura bisitan joatean piztutako interesa, unibertsitateko urte erabakigarriak, hiztunaren kontzientzia politikoa edota hiztunak Gaeltacht erroak dituela jakitea.

**sarritan. Goi
mailako
ikasketetan
irlandera ikasi
duten edo
irakasgairen bat
irlanderaz egin
duten pertsona
horiek adierazten
dute
unibertsitateko
komunitatea oso
garrantzitsua
izan dela
irlandera
erabiltzeko.**

ohartu nintzenik zer zen badakizu [...] Irlandarren artean egon nintzen eta oso gustura sentitu nintzen eta suposatzen dut inoizko zoriotsuen izan nintzela han (N4, 23).

J3 (26 urte, gizonezkoa) hasiberrientzako udako eskola batera joan zen *Gaeltacht* eremuan eta, horren ondoren, *Gaeltacht* eskola batera joan zen. Ikusi zuenean eremu horretan irlandera komunitatearen hizkuntza zela, hizkuntza hori gehiago erabiliko zuela erabaki zuen:

Tira ohartu nintzen altxor hau nuela nire sudurraren azpi-azpian eta zergatik ez nuen erabiliko, bada? Hamabi urteetatik joaten nintzen Irlanderako eskola batera edo udako eskola batera hobe esanda eta suposatzen dut irlandearen beste alde bat ikusi nuela han // ikusi nuen herri hizkuntza izan zitekeela eta komunitateko hizkuntza eta abar horretaz konturatu nintzen eta eredu hori hartu nahi izan nuen eskolan sentitzen bainuen benetan ere denbora galtzea zela han bertan hitzun zaharrak izanik haiekin irlandera ez egitea (J3, 44).

5.2 Unibertsitateko urte erabakigarriak

Unibertsitatea hitzun berriaren bizitzako beste *muda* erabakigarri bat dela aipatu izan da sarritan. Goi mailako ikasketetan irlandera ikasi duten edo irakasgairen bat irlandera egin duten pertsona horiek adierazten dute unibertsitateko komunitatea oso garrantzitsua izan dela irlandera erabiltzeko, haien gaitasuna bultzatzeko eta harekiko zuten jarrrera aldatzeko. G17 (gizonezkoa) *Gaeltacht* eremuan hazi zen nagusiki ingelesez hitz egiten eta irlandeararen gain oso interes gutxi zuen, harik eta unibertsitatean irlandera naturaltasunez hitz egiten zuen gazte talde bat ezagutu zuen arte:

Ez dut inoiz irlandeararen gain interesik izan harik eta unibertsitatera joan eta [...] irlandeararen gain interesa zuen jendea ezagutu nuen arte eta orduan hasi nintzen / parte hartzen irlandeararekin lotura zuten taldeetan eta hor hasi nintzen irlandeararen gain interesa izaten eta hizkuntzan eta hasi nintzen benetan gozatzen irlandera adunaren komunitatea eta / eh suposatzen dut irlandeararen ingurunea eta izaten genituen ekitaldiak / Adibidez Oireachtas irlandera jaialdi handira lehenengoz joan ginen hartan biziki motibatu nintzen // izan ere [...] hara joan arte ez bainekien Oireachtas zer zen ere [...] Unibertsitatera joan nintzenean [...] konturatu nintzen lehenengoz [...] ez nuela natural-natural hitz egiten batez ere *Gaeltachtaí* 6eremuetako jendea ezagutu nuenean eta bazegoen jendea irlandera hitz egiten zuena // eta uste dut hura izan zela nire adin bereko jendearekin irlandera hitz egin nuen lehen aldia (G17, 40).

5.3 Hiztun berriek politikaren edo identitatearen gain duten kontzientzia piztea

Zenbait hiztun berrik aipatzen dute politikarekin edo identitatearekin lotutako arrazoiengatik gauzatu dutela *muda*. G23k (22 urte, gizonezkoa) ikuspuntu sozialista eta irlandar errepublikarrarekin eta globalizazioaren aurkako mugimenduarekin lotzen du hizkuntza gutxituen sustapena:

Nahiko natural hitz egiten dut suposatzen dut haur bat nintzenetik baina // ez nuen hizkuntzaren gain interesik izan hamalau urte edo bete nituen arte orduan hasi bainintzen eskolatik kanpo irlandaraz hitz egiteko nahia izaten eta hori gertatu zen politikan janzten hasi nintzelako uste dut (G23, 58) [...] Errepublikarragoa eta sozialistagoa bihurtu nintzen eta abar eta globalizazioaren eta horrelako gauzen kontrako nolabait // eta horren ondorioz hizkuntza garrantzitsua zela jabetu nintzen eta identitatearekin lotura zuela (G23, 60).

N4 (34 urte, gizonezkoa) Ipar Irlandakoa da eta uste du lotura handia dagoela irlandararen eta bere identitatearen artean. Laburpen honek iradoki du identitateak bultzatu zuela hizkuntzaz aldatzera, pertsona horrek uste baitzuen irlandera bere izatasunaren funtsezko parte bat zela:

Pentsatzen dut iraultzaile txiki bat nintzela ere eta iparraldeko herri iraultzaile batean hazi nintzela / nire sorterrria errepublikarra da ezbairik gabe eta pentsatzen dut bertan bazegoela / halako sentipen bat nabari zen badakizu // eta identitate hori oso-oso garrantzitsua zen guretzat esan dudan moduan oso-oso garrantzitsua zen nire amarentzat / eta uste dut gure komunitatean guztiek sentitzen zutela identitatea oso garrantzitsua zela guretzat eta gero 80ko hamarkadan gatazka handiak izan ziren kaleetan eta hor egon ginen eta beste aldean ere hor egon zen eta ikurrak eraman behar genituen erakusteko nortzuk ginen eta suposatzen dut pentsatu nuela irlandera horren guztiaren parte zela / hau da bazela nire identitate propioa garatzeko modu serio bat eta aitortzeko nor nintzen mundu honetan (N4, 19).

5.4 Hiztun berriaren Gaeltacht erroak

Zenbait parte hartzailek *Gaeltacht* eremuan erroak dituztela aipatu dute hizkuntza *muda* motibatu zuten faktore gisa. K1 (32 urte, gizonezkoa) ingelesez hitz egiten hazi zen *Gaeltacht* eremuan. Harentzat erabakigarria izan zen bere irlandera hobetu behar zuela jabetzea. Bere irlandera gaitasuna areagotzeko asmoz, irlanderako eskola partikularretara joan zen, Leaving Certificate (selektibitatea) egin aurretik. Eskola horietan, irakasleak galdetu zion ea nola zitekeen bertan egotea *Gaeltacht* eremukoa

---

Zenbait hiztun berrik aipatzen dute politikarekin edo identitatearekin lotutako arrazoiengatik gauzatu dutela *muda*.

baldin bazen. K1 lotsatu egin zen bere irlandera ez zelako nahikoa ona eta, ondorioz, hiztun berri bihurtzea erabaki zuen:

Galdetu zidanean ea zergatik nengoen hor Gaeltacht eremukoa izanda eta ez zidan modu iraingarrian edo txarrera esan ez ezer baina berak nahi zuen besterik gabe suposatzen dut ni hitz egiten has nendila ere baina bihurtu nintzen pixka bat eh [...] / ez nuen gogoia galdu baina eh zur eta lur geratu nintzen hor nengoelako eta suposatzen dut ate hori ireki zitzaidala buruan eta eh ni [...] tira lotsatu egin nintzen [...] Beraz gau hartan etxera joan nintzen eta ispiluaren aurrean egon nintzen eh eta nire buruari irlanderaz hasi nintzaion eta hautsa eta herdoila kentzen saiatu nintzen suposatzen dut / nire irlanderari eta une horretatik aurrera interes handia dut irlanderan (K1, 56-57).

6. IRLANDERA GAITASUNA

I

Hiztun berri asko ezkor dira haiek baino hobeto hitz egiten duen norbaitekin edo hiztun zahar batekin komunikatzeko beren gaitasunaren gain. Batzuek uste dute haien irlandera kaxkarra dela eta esaten dute badakitela haien trebetasunak okerrera egingo duela beste hiztun batzuekin kontakturik ez izateagatik. Aitzitik, hiztun berri batzuk baikor dira eta uste dute ondo edo nahiko ondo moldatzen direla haien komunikazio beharrak edo behar profesionalak asetzeko.

6.1 Hiztun berrien gaitasunari buruzko iritzi negatiboak

Bistan da hiztun berriek ez dutela konfiantzarik beren buruaren gain, ezta oso adituak direnak eta dialekto tradizional bat ikasteko ahalegin berezia egin dutenak ere. Elkarrizketaren egunean, G1 (28 urte, gizonetzkoa) irlandera graduondokoa lortzeko puntuan zegoen, baina etsia hartuta zegoen ez zekizkielako hizkuntzaren arau guztiak:

Suposatzen dut etsia hartuta nengoela hizkuntzaren ikaskuntzarekin / irlandera ikasten etsia hartzen duzu beti / gogorra da eta suposatzen dut em izango direla irlandera baino askoz gogorragoak diren beste hizkuntza batzuk baina hala ere oso gogorra da eta em batez ere irlandera idaztea eh nik neuk idatzitako idazlan bat marka gorriekin ikusten dudanean etsia hartzen dut esan behar dudanean eh [graduondoko ikasketetan] graduatzeaz nago eta oraindik ere akatsak egiten ditut / badira ulertzen ez ditudan zenbait gauza ez dut gustuko eta esan beharra daukat hori etsigarria dela em suposatzen dut nire irlandera mugatua dela eta etsia hartzen dut horregatik ez bainaiz gai zenbaitetan nire burua eraginkortasunez adierazteko eta hori bada edonork etsia hartzeko modukoa bigarren hizkuntza bat erabiltzen ari direnean suposatzen dut baina

zaila da irlandera badu zailtasun berezi bat jakin baitakizu beti alda dezakezula hizkuntzaz eta ingelesez hasi (G1, 117).

6.2 Hiztun berrien gaitasunari buruzko iritzi positiboak

Zenbait hiztun berri pozik daude beren mailarekin, lanerako eskakizunei dagokionez. B1 (24 urte, emakumezkoa) adibidez irakaslea da Bigarren Hezkuntzako *Gaelcholáiste* ikastetxe batean. Irlanderadunek elkarrengandik ikasten dutela esaten du eta, bere irlandera bikaina ez dela onartzen badu ere, uste du baduela lanpostua betetzeko nahikoa gaitasun:

Badakit hemen egon naitekeela irakasle bezala eta nire irlandera nahikoa ona dela / tira espero dut hala izatea behintzat / Gaelcholáiste ikastetxe batean irakasle aritzeko eta pozik nago horrekin / nire irlandera beste pertsona batzuenarekin alderatu nahi dudanean guztiok ari gara elkarrengandik ikasten eta hori zoragarria da / nire irlandera ez da izango beste irakasle edo beste hiztun batzuen bezain ona / hori horrela da eta onartzen dut / baina pozik nago nire estandararekin / nik ezagutzen dudana estandararekin (B14, 88).

7. IRLANDERAREN ERABILERA

I Hiztun berriek era askotara erabiltzen dute irlandera, bakoitzaren profila zein den eta hura non bizi den. Gainera, ingelesa nagusi den testuinguru soziolinguistikoak muga dezake erabilera hori. Pertsona asko arduratuta daude gai horrekin, beldur baitira ez oten duten irlandera erabiltzeko gaitasuna galduko hura ez erabiltzeagatik. Zenbait hiztunek aipatu dute ekitaldi kulturelek, hala musikak nola antzerkiak eta irlandar hizkuntzaren kulturekin lotutako ekitaldiek hizkuntza erabiltzeko aukera ematen dutela. Zenbait hiztun berrik adierazi dute etxean irlandera erabiltzen dutela eta seme-alabei transmititzea dela haien eginbeharra.

7.1 Aukera urri

Hiztun askok adierazi dute haien inguruan ingelesak duen nagusitasunak mugatu egiten dituela irlandera erabiltzeko dituzten aukerak. Hori gertatzen zaie, bereziki, beren burua hizkuntza aktibistatzat ez duten eta egunero irlandera aritzen diren zirkuluetan ibiltzen ez diren horiei. N3 (32 urte) irlanderaekin lotzen ez den Ipar Irlandako zona batean bizi da:

Hona itzuli nintzen lehen aldian [unibertsitatetik] irlandera graduondoko ikastaro bat egin nuen Belfasten eta han aukerak izan nituen irlandera hitz egiteko eta hura praktikatzeko // Aukerak izan nituen baita hirian ere eta aukera horietako gehienak baliatu nituen / baina [herriaren izena]ra itzuli naizenetik ez

---

Hiztun berriek era askotara erabiltzen dute irlandera, bakoitzaren profila zein den eta hura non bizi den. Gainera, ingelesa nagusi den testuinguru soziolinguistikoak muga dezake erabilera hori. Pertsona asko arduratuta daude gai horrekin, beldur baitira ez oten duten irlandera erabiltzeko gaitasuna galduko hura ez erabiltzeagatik.

**Guraso diren
hiztun berriek
era askotako
bizipenak izan
dituzte etxean
irlandera
erabiltzeari
dagokionez.
Batzuek adierazi
dute etxean
irlandera
erabiltzea
erabaki dutela,
edo ingelesa eta
irlandera biak
batera. Haurrek,
ordea, ez dute
beti irlanderez
ondo hitz egiten
ikasten edo ez
daude irlanderez
hitz egiteko
prest.**

ditut irlanderez hitz egiteko aukera berdinak eta uste dut irlandera okerrera egin duela [...] Raidió na Gaeltachta [irlanderazko irratia] entzuten dut autoan lanerako bidean eta lanetik bueltan eta unibertsitateko lagunekin hitz egiten dudanean guztietan irlanderez egiten dut gehienbat // baina egia zor uste dut lehen baino gutxiago egiten dugula irlanderez gure artean ehuneko 60 edo agian 50 izango da orain // ohitura galtzen ari gara.

7.2 Musika eta kultura

Parte hartzaile askok kulturaren eta musikaren arloko ekitaldiak aipatu dituzte irlandera praktikatzeko esparru gisa. Adibidez, G3 (26 urte, emakumezkoa) estatubatuarra da eta musika tradizionalaren eraginez piztu zitzaion irlanderaren gaineko interesa. Urte bat egon zen Irlandan irlandera ikasten eta, tarte horretan, irlanderez hitz egiten zuten beste musikari tradizional batzuekin izan zuen harremana. Badira irlandera kulturalki garrantzitsua dela uste duten eta beren burua hizkuntzaren enbaxadore gisa ikusten duten beste hiztun berri batzuk ere. G1ek (28 urte, gizonezkoa) uste du alderdi kulturala eta historikoa askoz garrantzitsuagoa dela dimentsio politikoak baino, hizkuntza eskubideak baino, esaterako:

Suposatzen dut hizkuntzari kalte egiten dion gazetako bat ezjakintasuna dela badago jendea hortik zehar gai dena eh irlanderaren garrantzia azaltzeko eta irlanderaren aberastasuna azaltzeko ingelesdunei hots hizkuntza ezin hitz egin dezakeen jendeari edo hura irakurri edo ulertzeko aukerarik ez duen jendeari // garrantzitsua da / erakundeetan modu aktiboan parte hartzeari dagokionez nik ez dut hain interes handirik alde horretako gazetan baina gustu handiz emango nuke denbora idazten hitzaldiak emateko alegia Irlandako jendeak hizkuntzari buruz gehiago jakitearen alde nire aletxoak jartzeko / pozik egingo nuke baina ez nintzateke manifestazioei edo horrelako gauzei begira egongo (G1, 126).

7.3 Irlanderaren erabilera familian

Guraso diren hiztun berriek era askotako bizipenak izan dituzte etxean irlandera erabiltzeari dagokionez. Batzuek adierazi dute etxean irlandera erabiltzea erabaki dutela, edo ingelesa eta irlandera biak batera. Haurrek, ordea, ez dute beti irlanderez ondo hitz egiten ikasten edo ez daude irlanderez hitz egiteko prest. Beste batzuek ez zieten haurrei irlanderez hitz egin, baina haur horietako batzuk hiztun berri bihurtu ziren hezkuntza sistemaren bitartez. B4 (60 urte, emakumezkoa) gizonezko irlandardun batekin ezkondu zen, eta haurrak izan zituztenean, senarrak irlanderez hitz egitera bultzatu zuen:

Pixkaka-pixkaka zenbait erakundetan parte hartzen hasi ginen Glór na nGael hizkuntza sustatzeko taldean esaterako eta badakizu irlandera eta komunitatean eta irlandera sustatzen eta em haurrak izan genituean bada interesa genuen zera ospakizun guztietan zera bataiatzea edo eskolan hasi zirenean // irlandera [irlanderako izenak] izenak hautatu genituen // eta irlandera hain zen / tokia egin genion irlandeari etxe elebiduna zen nolabait badakizu eta parte hartu genuen / [toki izena] herrian Gaelscoil bat sortu zenean (B4, 10).

Eta irlandera hitz egiten zenien gazteak zirenean? (B4-I, 70).

Bai tira badakizu nolakoak diren gazteak zenbaitetan // gurasoek gauza bat izugarri gogoko izan eta paso egiten dute baina pixkaka-pixkaka urteak bete ahala burutsuagoak dira eta suposatzen dut ulertuko dutela / hizkuntzaren eta kulturaren esanahia bai (B4, 71).

8. HIZTUN BERRIEN IDEOLOGIAK GAELTACHT EREMUARI BURUZ

I Hitzun berrien ideologekin eta identitateekin lotura duen material pila bat sortu da datuak biltzean, baina leku arrazoiengatik artikulu honek azpi gai batean jarriko du arreta osoa: hitzun berrien ideologia *Gaeltacht* eremuko hizkerari eta hitzunei buruz. Parte hartzaile gehienek modu batean edo bestean *Gaeltacht* aipatu baldin bazuten ere, aldeko eta kontrako iritziak egon ziren *Gaeltacht* eremuko hizkera hitzun berrien xede aldaera izatearen legitimitateari buruz.

8.1 *Gaeltacht* eremuko hitzunaren legitimitatea

Datuetan behin baino gehiagotan ateratako gaia izan zen *Gaeltacht* eremuaren eta *Gaeltacht* eremuko hitzunek eredu linguistiko diren aldetik duten eginkizuna. Elkarrizketatu gehientzat, *Gaeltacht* eremua haien kontzientziaren parte da eta *Gaeltacht* eremua bizirik mantentzeko beharra azpimarratu dute. Asko bertara joanak dira irlandera hobetzera eta irlandera eredu bat hartzera. Elkarrizketatuetako askok esplizituki lotu zuten irlanderaz ondo hitz egitea *Gaeltacht* eremukoa izatearekin. Horrekin batera, behera egin zuen hitzun berri bakoitzak irlandera hitz egiteko duen moduak. B12 hitzunak (25 urte, emakumezkoa) dio *Gaeltacht* eremuko jendeak benetako *blas*-a (doinua) duela, eta bere irlandera *saghas caighdeánach* dela dio (nahiko estandarra). Hitz egiteko bere moduarekin nahiko pozik badago ere, behar handia sumatzen du *Gaeltacht* eremuan boladaxo bat igarotzeko beste hitzun berri asko egin bezala. G15k (26 urte, gizonetzkoa) *Gaeltacht* eremuko irlandeari

garrantzia ematen dio, iraganarekiko eta hitz egiteko benetako molde-arekiko lotura bat bezala ikusten baitu eremu hori. “Dublin” edo hiritarra goa den dialekto baten garrantzia behar baino gehiago nabarmen-tzearen kontra dago, eta azaltzen du zergatik:

Jendearen identitatean hautsi ez den tarte hori izatea nahiko garrantzitsua da // gure aurreko belaunaldiekin gure arbasoekin lotura bat dugula sentitzen du-gunontzat eta horrenbestez nahiko filosofikoa da eta ez nau asko kezkatzen egunerokoan baina hala ere em de facto lotura hori askoz baliotsuagoa da hautsi gabe baldin badago hautsita badago baino Man uhartean gertatu bezala adibidez (G15, 60).⁷

Baliteke *Gaeltacht* eremuko hizkera idealizatuta egotea baina, hala ere, hiztun berri askori beren aukeretatik kanpo dagoela edo ezin iritsizkoa dela iruditzen zaie. Hiztun berri askok *Gaeltacht* eremuko hizkeraren mailara iristeko ahaleginei buruz hitz egiten dutenean, adierazten dute uste dutela haien moldea ez dela inoiz izango tradizioz irlandera hitz egiten den herrialdeko tokietan hazitako norbaitena bezain “naturala”.

8.2 *Gaeltacht* eremuko hizkeraren legitimitatearen erronkak

G2 (29 urte, emakumezkoa) *Gaeltacht* eremuko hizkeratik gertu dagoen aldaera idiomatiko batean mintzo da eta jarrera anbigua du. Alde ba-tetik, lehenetsuna ematen dio *Gaeltacht* eremuko hizkerari eta, horrez gain, ideologia garbizalea du, irlandera ingelesaren eraginez “garbi” mantentzearen ideia aldekua baita. Hitz egin du, adibidez, irlandera irlandar mantentzeari buruz (*an Ghaelainn a choimeád Gaelach*) (G2, 106). Beste aldetik, ez du gustuko irlanderako hiztun zaharraren “fetitxe” hori, eta aitortu du badakiela hiztun berria dela eta bere irlandera ez dela perfektua, baina harro dago ahalegin handia egiten ari delako bere jar-duna hobetzeko. Hiztun berri askok uste badute ere *Gaeltacht* eremua garrantzitsua dela hizkuntzaren etorkizunerako, aitortu dute errealitate soziolinguistiko berri bat sortzen ari dela tradizioz irlanderaz mintzo diren komunitateetatik kanpo, eta hiztun berriek beren burua ikusten dute hura eratzen laguntzen. Zenbait hiztun berriek aitortu izan dute *Gaeltacht* eremua, garrantzitsua bada ere, ez dela gaur egun irlanderaz mintzo den komunitatearen eredu bakarra, eta aintzat hartu beharko liritekeela “ikasleak” gehiengo baitira. Uste hori du B6 dublindarrak (45 urte, emakumezkoa) erdi landako eremu batera bizitzera joan eta alaba *Gaelscoil* batera bidali zuenak:

Hitz egitea niri bost LF badakit soinuak oso garrantzitsuak direla baina are garrantzitsuagoa da ahalegintzea ezta // Ez naiz Gaeltacht eremukoa ez dakizu eta ez naiz inoiz ere ez han bizi izan Dublingo irländera dut kito ez da besterik ez dakizu? Eta ahalegintzen naiz eta beste pertsona bat naiz irländeraz hitz egiten duen beste pertsona bat naiz (B6, 199).

8.3 Irlanderaren jabetza

Gaeltacht eremuari eta legitimitateari buruzko auziekin lotuta, irländeraren jabetzari buruzko zenbait kontu izan ziren. Parte hartzaileei galdetu zitzaizen ea irländera beraien hizkuntzatzat zuten edo haren jabetza aldarrikatzen zuten. G20 (29 urte, emakumezkoa) irländeraz hitz egiten hazi zen *Gaeltacht* eremutik kanpo. Irlanderaren bere lehen hizkuntza dela adierazten baldin badu ere, *Gaeltacht* eremuko hiztunen aldean legitimitatea falta zaiola uste du, haiek komunitate geografiko bat osatzen baitute eta, hortaz, irländera “jabetzan” baitute berak duena baino gehiago:

Nire hizkuntza da bai baina em sentitzen dut / *Gaeltacht* eremuko jendeak nik baino gehiago / nik baino indar handiagoz duela berezkotzat (G20, 144)

Zergatik? (G20-I, 145)

Tira bada / bada *Gaeltacht* komunitate batekoak direlako edo irländeraz mintzo den komunitate bateko kide direlako baina ni irländeraz hitz egiten duen familia batean sortu nintzen ingelesez mintzo den komunitate baten barruan eta horregatik (G20, 146)

Beraz *Gaeltacht* eremuko hiztunek jabetza edo eskubide handiagoa dute hizkuntzaren gain? (G20-I, 147)

Ez dut uste eskubide handiagoa dutenik baina baliteke nik baino jabetza handiagoa izatea eta nik baino eskarmentu handiagoa dute baita ere irländeraz bizi direlako bizitza osoan ni ez bezala (G20, 148)

9. LABURPENA ETA ONDORIOAK

I Txosten honek erakusten du hiztun berrien jatorri soziolinguistikoak era askotakoak direla, bai hazi diren familiari dagokionez, bai hezkuntza sistemaren esperientziari dagokionez ere. Gehienek ingelesa besterik ez dute izan etxean haztean eta eskolan ikasi dute irländeraz. Nolanahi ere, badira gutxi batzuk familiako zenbait kideri irländeraz entzun zitenak gaztaroan edo hazi egin direnak irländeraz zertxobait egiten den

---

Txosten honek erakusten du hiztun berrien jatorri soziolinguistikoak era askotakoak direla, bai hazi diren familiari dagokionez, bai hezkuntza sistemaren esperientziari dagokionez ere. Gehienek ingelesa besterik ez dute izan etxean haztean eta eskolan ikasi dute irländeraz.

***Ikerketak
erakusten du
irlanderarekin
izandako
hezkuntza
esperientzia
guztiak ez direla
negatiboak izan,
eta esperientzia
positiboek jendea
bultzatzen dela
hiztun berri
bilakatzera.***

sendietan. Beste batzuek irlandarekiko oso jarrera positiboak ikusi izan dituzte gurasoengan edo beste senide batzuegan. Gehienak ingelesez hitz egiten den ikastetxeetara joan dira baina askok esan dute irlanderako irakasle inspiratzaileak izan dituztela. Batzuk *Gaelscoileanna* edo *Gaelcholáistí* ikastetxeetara joan dira. Ikerketak erakusten du irlandarekin izandako hezkuntza esperientzia guztiak ez direla negatiboak izan, eta esperientzia positiboek jendea bultzatzen dela dezaketela hiztun berri bilakatzera.

Hiztun berriek bizitzan izandako era askotako *mudes* edo inflexio puntuei buruz ere hitz egin dute, hau da, irlandararen erabilerekin aldatuta nabarmena egin zuten uneei buruz. Aldaketa horien eragile ohi-koena *Gaeltacht* eremuko esperientzia izan da, hiztun berriek udan izan ohi zutena gazte garaian. Nolanahi ere, hizkuntza maila handia duten hiztun askok adierazi dute unibertsitatean emandako urteak oso garrantzitsuak izan direla harremanetan jarri baitira irlandaraz mintzo ohi diren beste pertsona batzuekin, eta aldaketa soziolinguistiko horrek *muda* bat eragin izan du sarritan. Identifikatu dira, baita ere, identitateari eta ideologiari lotutako eragileak, hala nazionalismo kulturala nola antiglobalizazioa.

Hiztun berrien artean, batzuek positiboki eta besteek negatiboki ebaluatu dute nork irlandaraz egiteko bere gaitasuna. Are, maila oso handia duten hiztun berri askok adierazi dute oraindik ere badutela ikasteko bidean daude ustea, eta naturaltasunez hitz egiten dutela uste badute ere, konfiantza falta dute beren buruan *Gaeltacht* eremuko hiztunekin alderatuta. Beste batzuk, ordea, ez daude hain kezkatuta beren hizkuntza mailarekin eta uste dute egokia dela beren behar profesional eta sozialetarako.

Hiztun berriek hainbat esparrutan erabiltzen dute irlandera, nahiz eta ingelesaren nagusitasuna arrisku gisa ikusten duten erabilera faltagatik haien gaitasunak kalte hartzearen beldur diren askok. Zenbaitek adierazi dute musika edo antzerkiaren moduko jarduera kulturalen bitartez hasi zirela irlandera erabiltzen. Zenbait hiztun berriek etxekoekin erabiltzen dute irlandera, eta hori egitea haien ardura dela uste dute. Beste batzuek ez dute irlandaraz egiten etxean eta murgiltze hezkuntzaren esku uzten dute seme-alabei hizkuntza transmititzeko lana.

Gaeltacht eremua ia hiztun gehienek gogoan baldin badago ere, guztiek ez dute modu berean balioesten eremu horretako hizkera. Hiztun berri askok *Gaeltacht* eremuko hizkera hartzen dute xede aldaera legitimotzat, eta *Gaeltacht* eremuko hiztunak ereduakotzat dituzte. Beste batzuek adierazi dute nahiago dituztela hain tradizionalak ez diren irlandararen

formak. Zenbait hiztun berrik sentitzen dute ez dutela irlandera jabetzan *Gaeltacht* eremuko hiztunek bezain beste.

Ondorioztatu da irlanderako hiztun berria izatea eta horri eustea jarrera ezegonkorra eta zalantzazkoa dela maiz, testuinguru soziolinguistikoren eraginez alderantzika baitaiteke. Irlanderadunen sare sozialak ahulak izan ohi dira eta desegin ohi dira, hiztunak bizitza zikloan aurrera egin eta beste norabait joan baitaiteke bizitzera, lanpostuz alda baitezake edota familia edo harreman berriak sor baititzake. Hiztun berri bilakatzeko trantsizioa egiten duen jendearen kopurua nahiko txikia da eta hiztun berri horiek beraien helburuak bete ohi dituzte oztopo nabarmenak gaindituz. Gehiago ikertu beharko litzateke hiztun horien ideologiak eta identitateak eta irlanderaren etorkizuneko bilakaeran izan dezaketen eginkizuna hobeto ulertu ahal izateko. Bada hiztun berri izan daitekeen talde handi bat, irlanderaz hitz egin nahi duen arren oraindik ere *muda* gauzatu ez duena, baina oso gutxi dakigu hari buruz. Baliteke talde horretako zenbait kidek hizkuntza maila nahiko handia izatea, baina aukerak edo ausardia faltan dituzte hiztun berri bilakatzeko. Askoz gehiago ikertu beharko litzateke ulertzeko zergatik gertatzen den hori eta zer egin daitekeen hori konpontzeko.

ESKER ONA

Artikulu hau idazteko EBko COST sareko kideekin izandako eztabaidak hartu dira oinarri IS1306 *New Speakers in a Multilingual Europe: Opportunities and Challenges*, baita artikulu honek berak oinarri duen datu multzo handiaren gainean Bernadette O'Rourke andrearekin elkarlanean egindako lana ere.

TRANSKRIPZIO PROTOKOLOA

[herriaren izena] ezabatutako tokiaren izena

LF   barrea
/   etena
//   eten laburra
↑   ahotsa goratzea
[...]   ezabatutako materiala ●

OHARRAK

1. Editorearen oharra: *Gaeltacht* izena ematen zaio irlandera hitz egiten duten populazio-dentsitate handieneko eremu geografikoei. Eremu horietan irlandera lehen hizkuntza gisa eta egunerokotasunean mintzatu ohi da. Irlandako Galway, Mayo, Kerry, Cork, Warrterford eta Meath konderrietako mendebaldean kokatzen dira eremu horiek.
2. Ipar Irlandan ere hitz egiten da irlandera. Eremu horretan, irlanderaz hitz egiteko, irakurtzeko, idazteko eta ulertzeko gai direla adierazi dute 65,000 lagun inguruk, hots, herriarren ehuneko 4 inguruk (Ipar Irlandako Estatistika eta Ikerketa Agentzia 2012: 18).

Hiztun berri bilakatzeko trantsizioa egiten duen jendearen kopurua nahiko txikia da eta hiztun berri horiek beraien helburuak bete ohi dituzte oztopo nabarmenak gaindituz. Gehiago ikertu beharko litzateke hiztun horien ideologiak eta identitateak eta irlanderaren etorkizuneko bilakaeran izan dezaketen eginkizuna hobeto ulertu ahal izateko.

3. *Gaelscoil* (pl. *Gaelscoileanna*) Lehen Hezkuntzako ikastetxea esan nahi du. *Gaelscoil* (pl. *Gaelscoileanna*) Bigarren Hezkuntzako ikastetxea esan nahi du.
4. Aldaketa horiek *mudes* (singularrean *muda*) bezala deskribatu izan dira bibliografiako zenbait idazkitan. Hitz hori katalaneko *mudar* aditzetik dator, hau da, aldatu edo itxuraldatu. Katalanari buruz gehiago jakiteko, ikusi Pujolar & Puigdevall 2015. Euskarari buruz gehiago jakiteko, ikusi Ortega et al, 2015. Irlanderari buruz gehiago jakiteko, ikusi Walsh, 2017.
5. Kontzeptu horiei buruz gehiago jakiteko, ikusi dokumentu hau:
http://www.nspk.org.uk/images/downloads/CONCEPTUALISATIONS_OF_NEW_SPEAKERNESS_final.pdf
6. *Gaeltacht* hitzaren plurala, irlandez hitz egiten duten eskualde bat baino gehiagori egiten dio erreferentzia. Teknikoki, irlandera hitz egiten den lurralde guztiak aipatzeko erabiltzen den izen kolektiboa da *Gaeltacht*.
7. G15 hiztuna Ned Maddrelli buruz ari da, 1974. urtean zendu zena eta ezagun egin zena Manx dialektoaren azken hiztun zaharra izateagatik, Man uhartean hitz egiten zena eta irlanderekin lotura handia zuena (Broderick, 1999).

ERREFERENTZIAK

- Broderick, G., 1999. *Language Death in the Isle of Man*. Tübingen: Niemeyer.
- Central Statistics Office. 2017. *Census 2016 Summary Results: Part 1*. Cork: Central Statistics Office. Hemen eskuragarri: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/newsevents/documents/census2016summaryresultspart1/Census2016SummaryPart1.pdf>.
- Davies, A., 2003. *The native speaker: Myth and reality*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Mac Giolla Chríost, D., 2012. *The Irish Language, Symbolic Power and Political Violence in Northern Ireland, 1972-2008*. Cardiff: University of Wales Press.
- Maguire, G., 1992. 'Resilience and versatility in an urban Gaeltacht'. In: Ó Baoill, D.P. (ed.) *Insealbhuí na Gaeilge mar chéad teanga/Acquisition of Irish as a first language*. Dublin: Irish Association for Applied Linguistics, 43-53.
- Murtagh, L., 2003. *Retention and Attrition of Irish as a Second Language: A longitudinal study of general and communicative proficiency in Irish among second level school leavers and the influence of instructional background, language use and attitude/motivation variables*. Rijksuniversiteit Groningen, PhD thesis.
- Northern Ireland Statistics and Research Agency, 2012. *Census 2011: Key Statistics for Northern Ireland*. Hemen eskuragarri: <http://www.nisra.gov.uk/archive/census/2011/results/key-statistics/summary-report.pdf>.
- Ortega, A., Urla, J., Amorrortu, E., Goirigolzarri, J. & Urangu, B, 2015. "Hiztun berrien hizkuntza-identitatea" *International Journal of the Sociology of Language* 231: 85-105. Hemen eskuragarri: <http://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2015.2015.issue-231/issue-files/ijsl.2015.2015.issue-231.xml>.

- Ó Béarra, F., 2009. 'An Ghaeilge Nua agus triall na Gaeilge' ['Irlander berriak eta irlanderaren bidaia']. In: Mac Craith, M. & Ó Héalaí, P. (eds.) *Diasa Díograise: Aistí i gCuimhne ar Mháirtín Ó Briain*. Indreabhán: Cló Iar-Chonnacht, 257-276.
- Ó Catháin, B., 2001. 'Dearcadh an teangeolaí ar chomharthaí sóirt Ghaeilge an lae inniu' ['Egungo irlanderaren itxuraren aurrean hizkuntzalariek duten jarrera']. *Ceist na Teanga: Léachtaí Cholm Cille XXXI* [Hizkuntzaren auzia]. Maynooth: An Sagart, 128-149.
- Ó Curnáin, B., 2007. *The Irish of Iorras Aithneach, Co. Galway* [4 ale]. Dublin: Institute for Advanced Studies.
- Ó Curnáin, B., 2009. 'Mionteangú na Gaeilge' ['Irlanderaren minorizazioa']. In: Ó Catháin, B. (ed.) *Sochtheangeolaíocht na Gaeilge: Léachtaí Cholm Cille XXXIX* [Irlanderaren soziolinguistika]. Maynooth: An Sagart, 90-153.
- Ó Curnáin, B., 2012. 'An Chanúineolaíocht' ['Dialektologia']. In: Ó hIfearnáin, T. & Ní Neachtain, M. (eds.) *An tSochtheangeolaíocht: Feidhm agus Tuairisc* [Soziolinguistika: funtzioa eta txostena]. Dublin: Cois Life, 83-110.
- Ó Dónaill, É., 2000. "'Tá sé suas duit féin": impleachtaí mheath na Gaeilge do mhúineadh na Teanga' ['Irlanderaren gainbeheraren eragina irlanderaren irakaskuntzaren gain']. In: Mac Mathúna, L., Mac Murchaidh, C. & Nic Eoin, M. (eds.) *Teanga, Pobal agus Réigiún: Aistí ar Chultúr na Gaeltachta Inniu* [Hizkuntza, komunitatea eta eskualdea: egungo Gaeltacht eremuaren kulturari buruzko idazkiak]. Dublin: Coiscéim, 48-63.
- Ó Duibhir, P., 2010. "'It's only a language." The attitudes and motivations of Irish-medium education students of the Irish language'. In: Hutchinson, W. & Ní Ríordáin, C. (eds.) *Language Issues: Ireland, France, Spain*. Brussels: Peter Lang.
- Ó Duibhir, P., 2011. "'I thought that we had good Irish": Irish immersion students' insights into their target language use'. In: Tedick, D., Christian, D. & Williams, T.F. (eds.) *Immersion Education: Practices, Policies, Possibilities*. Bristol: Multilingual Matters.
- Ó Giollagáin C. & Charlton, M., 2015. *Nuashonrú ar an Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht: 2006-2011* [Gaeltacht eremuaren irlanderaren erabilerari buruzko ikerketa linguistiko osoaren eguneratzea]. Na Forbacha: Údarás na Gaeltachta.
- Ó Giollagáin, C., Mac Donnacha, S., Ní Chualáin, F., Ní Shéaghdha, A. & O'Brien, M., 2007. *Comprehensive Linguistic Report on the Use of Irish in the Gaeltacht*. Dublin: Stationery Office.

- Ó hÍfearnáin, T. & Ó Murchadha, N., 2011. 'The perception of Standard Irish as a prestige target variety'. In: T. Kristiansen & Coupland, N. (eds.), *Standard Languages in a Changing Europe*. Oslo: Novus Press, 97-104.
- Ó Murchú, H., (ed.) 2006. *Léargais: Pobail na Gaeilge 2006* [Ikuspuntuak: irlanderadun komunitateak 2006]. Dublin: Glór na nGael.
- Ó Murchú, H., 2007. 'Cur chun cinn na Gàidhlig agus na Gaeilge sa chathair' ['Hirian gaelikoa eta irlandarra sustatzen']. In: McLeod, W. (ed.) *Gàidhealtachdan Ùra/Nua-Ghaeltachtaí* [Gaeltacht Komunitate Berriak]. Edinburgh: University of Edinburgh, 5-18.
- Ó Riagáin, P. & Ó Gliasáin, M., 1979. *All-Irish Primary Schools in the Dublin Area: A sociological and spatial analysis of the impact of all-Irish schools on home and social use of Irish*. Dublin: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- O'Rourke, B., 2011. 'Whose Language is it? Struggles for Language Ownership in an Irish Language Classroom'. *Journal of Language, Identity and Education*. 10 (5). 327-345.
- O'Rourke, B. & Ramallo, F., 2011. 'The native-non-native dichotomy in minority language contexts: comparisons between Irish and Galician'. *Language Problems & Language Planning* 35 (2), 139-159.
- O'Rourke, B. & Pujolar, J., 2013. 'From native speakers to "new speakers" – problematizing nativeness in language revitalization contexts'. *Histoire Épistémologie Langage* 35 (2), 47-67.
- O'Rourke, B. and Ramallo, F., 2013. 'Competing ideologies of linguistic authority amongst new speakers in contemporary Galicia'. *Language in Society*, 42, 287-305.
- O'Rourke, B., Pujolar, J., & Ramallo, F., 2015. 'New speakers of minority languages: the challenging opportunity – Foreword'. *International Journal of the Sociology of Language* 231: 1-20. Hemen eskuragarri: <http://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2015.2015.issue-231/issue-files/ijsl.2015.2015.issue-231.xml>.
- O'Rourke, B. & Ramallo, F., 2015. 'Neofalantes as an active minority: understanding language practices and motivations for change amongst new speakers of Galician'. *International Journal of the Sociology of Language* 231: 147-165. Hemen eskuragarri: <http://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2015.2015.issue-231/issue-files/ijsl.2015.2015.issue-231.xml>.
- O'Rourke, B. & Walsh, J., 2015. 'New speakers of Irish: shifting boundaries across time and space'. *International Journal of the Sociology of Language* 231: 63-83. Hemen eskuragarri: <http://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2015.2015.issue-231/issue-files/ijsl.2015.2015.issue-231.xml>.

- Pujolar, J. & Puigdevall, M., 2015. 'Linguistic mudes: how to become a new speaker in Catalonia'. *International Journal of the Sociology of Language* 231: 167-187. Hemen eskuragarri: <http://www.degruyter.com/view/j/ijsl.2015.2015.issue-231/issue-files/ijsl.2015.2015.issue-231.xml>.
- Government of Ireland, 2010. *Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030/20-Year Strategy for the Irish Language 2010-2030*. Dublin: Government of Ireland.
- Wagner, Heinrich. 1981 [1958]. *Linguistic Atlas and Survey of Irish Dialects* (Vol. 1, Introduction). Dublin: Dublin Institute of Advanced Studies.
- Walsh, C., 2007. *Cruinneas na Gaeilge scríofa sna hiar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge i mBaile Átha Cliath* [Irlandera idatziaren zehaztasuna Dublingo Lehen Hezkuntzaren ondoko irlandera hutseko ikastetxeetan]. Dublin: COGG.
- Walsh, J., O'Rourke, B. & Rowland, H., 2015. *Research Report on New Speakers of Irish for Foras na Gaeilge*. Dublin: Foras na Gaeilge. Hemen eskuragarri: <http://www.forasnagaeilge.ie/research-report-on-new-irish-speakers-launched-at-oireachtas-na-samhna-2015/?lang=en>.
- Walsh, J., 2017. 'The role of emotions and positionality in the trajectories of "new speakers" of Irish'. *International Journal of Bilingualism*. Online argitaratuta uztailearen 28an.